

31 . Igriş | Comuna: Sânpetru Mare | Judeţ: Timiş | Punct: Mănăstirea Egres | Anul: 2023

Anul: 2023

Cod RAN: 158751.04

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca medievală mijlocie, Epoca medievală târzie

Autori: Virgil Apostol, Bendegúz Takáts, Major Balazs, Ştefan Popa, Daniela Tănase, Zsuzsanna Köpeczny

Instituţii: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", Bucureşti, Universitatea Catolică Péter Pázmány -

Budapesta, Ungaria, Universitatea Catolică Péter Pázmány - Budapesta, Ungaria, Muzeul Naţional al

Banatului - Timişoara, Muzeul Naţional al Banatului - Timişoara, Muzeul Naţional al Banatului - Timişoara

Nr. autorizaţie: 68

Data autorizaţiei: 2023-04-25

Raport de cercetare arheologică de la Igriş, com. Sânpetru Mare, jud. Timiş, Punct: Mănăstirea Egres

Rezumat

În vara anului 2023, a avut loc a şaptea campanie de cercetare arheologică pe situl mănăstirii medievale de la Igriş, comuna Sânpetru Mare, judeţul Timiş (ultimele două decenii ale secolului al XII-lea – începutul secolului al XVI-lea).

Obiectivul principal a fost cercetarea unui segment al aşezământului monastic, dezvoltat în partea de sud a bisericii abaţiale. Pe termen lung, se urmăreşte stabilirea planului de ansamblu al mănăstirii şi cercetarea anexelor care o compuneau, cercetarea din 2023 reprezentând un prim pas în această direcţie. Un alt scop al cercetării a fost verificarea stratigrafiei generale din partea sudică a sitului arheologic.

Conform planului tipic al abaţiilor cisterciene, secţiunile trasate în anul 2023 sunt localizate în zona scriptoriului sau a încăperii de locuit a călugărilor, precum şi în zona bucătăriei şi a camerei de încălzire.

Au fost trasate trei secţiuni, N1/2023, N2/2023, N3/2023, orientate pe axa E-V, cu dimensiuni de 5x5 m, iar tangent cu acestea, trei alte secţiuni la sud, O1/2023, O2/2023, O3/2023.

În cadrul acestor săpături arheologice au fost descoperite construcţii pe aproape întreaga suprafaţă a secţiunilor investigate, care aparţin mai multor faze de construcţie, spaţiul evoluând de la structuri mari la spaţii compartimentate cu diverse destinaţii, dotate cu o reţea de canale pentru alimentare şi evacuare a apei (Fig. 2).

În partea de est a suprafeţei cercetate, în secţiunile N1-O1, a fost identificată o încăpăre delimitată pe laturile vest şi nord de ziduri (Fig. 3). La nivel de elevaţie, zidul nordic, identificat în secţiunea M3/2023, orientat V-E, susţine baze de stâlpi, încăpărea fiind compartimentată astfel în travei.

O construcţie dreptunghiulară cu un contrafort în colţul nord-vest aparţine, de asemenea, ultimei faze de construcţie (Fig. 4). Aceasta ar putea fi un turn, construit în secolul al XVI-lea, când mănăstirea a fost transformată în fortăreaţă. Aceasta suprapune o structură mai veche din cărămidă, care avea o zonă de gătit pe latura sudică, acoperită de funingine şi fragmente ceramice şi oase de animale (Fig. 5). În secţiunea N3/2023 a fost dezvăluită continuarea acestei structuri, având forma unui cuptor cu boltă din cărămidă şi gura de alimentare, suprapus de turnul menţionat anterior în secolul al XVI-lea (Fig. 6).

În secţiunile N2/2023, N3/2023 şi O2/2023, a fost descoperită o reţea de canale de aducţiune şi evacuare, unele orientate nord-sud-est, altele cu direcţia vest-est (Fig. 8). Canalele situate la o adâncime mai mică, imediat sub nivelul de călcare, ar putea face parte dintr-un sistem de încălzire de tip hypocaust, după cum sugerează un fragment de placă de piatră cu o gaură circulară descoperit în această zonă.

Zidurile din secţiunea M3/2023 suprapun o locuinţă cu cuptor, care avea o podea din lut, datând din secolele XI-XII (Fig. 11). Pe podeaua acesteia au fost descoperite fragmente de cazane din lut. Aceasta reprezintă faza de locuire a aşezării care a existat pe sit înainte de întemeierea abaţiei cisterciene în 1179.

În ceea ce priveşte descoperirile de artefacte, se remarcă o cantitate semnificativă de ceramică din secolele XIII-XV, dintre care se evidenţiază vase de gătit austriece importate, cu mărci de olar. De asemenea, au fost

înregistrate fragmente de piatră arhitecturală din cadre de uși și ferestre, nervuri de boltă și piese de paviment.

Obiectele metalice sunt mai puține: câteva monede și diverse obiecte gospodărești.

Stratigrafia generală din zona bisericii cisterciene a fost de asemenea verificată în partea sudică a mănăstirii. Fiind o primă campanie de cercetare în această zonă a anexelor monastice, deocamdată nu se poate propune o evoluție cronologică și planimetrică precisă a acestor spații, cercetările viitoare având rolul de a clarifica ultimele întrebări legate de evoluția acestei părți a ansamblului monastic.

Raport

În vara anului 2023 s-a desfășurat cea de-a șaptea campanie de cercetări arheologice în situl mănăstirii medievale de la Igrîș, com. Sânpetru Mare, jud. Timiș (ultimele două decenii ale secolului al XII-lea - începutul secolului al XVI-lea). Obiectivul principal a fost cercetarea unui segment al așezământului mănăstiresc, dezvoltat în partea de sud a bisericii abațiale. Pe termen mai îndelungat, avem în vedere stabilirea planimetriei mănăstirii și cercetarea anexelor care o compuneau, cercetările din 2023 fiind un prim pas în acest sens. Un alt scop al cercetării a fost verificarea stratigrafiei generale în partea sudică a sitului arheologic. Astfel au fost efectuate săpături în partea de sud-est a terenului viran pe care desfășurăm cercetările arheologice cu începere din anul 2016 (Fig. 1). Potrivit planului tipic al mănăstirilor cisterciene, stabilit de abatele Bernard de Clairvaux[1], secțiunile pe care le-am trasat în anul 2023 se situează în zona scriptoriumului sau camera de zi a călugărilor, precum și în zona bucătăriei și a camerei de încălzire. Au fost trasate trei secțiuni, notate N1/2023, N2/2023, N3/2023, dispuse pe axa E-V, cu dimensiunile de 5x5m, și tangente cu acestea alte trei secțiuni spre sud, notate O1/2023, O2/2023, O3/2023. Secțiunile O1/2023, O2/2023, O3/2023 nu au fost cercetate în întregime, circa 0,50-0,70 m din partea sudică a acestora fiind situată în afara gardului proprietății. Finalizarea acestei porțiuni va fi efectuată atunci când vom extinde cercetarea spre drumul care trece la sud de proprietate. A mai fost trasată o secțiune, notată M3/2023, la nord de secțiunea N3/2023, cu scopul de a urmări extinderea unor ziduri care se dezvoltau în această direcție. Cu prilejul acestor săpături arheologice au fost dezvelite construcții aproape pe întreaga suprafață a secțiunilor cercetate, care aparțin mai multor faze constructive, pe parcursul cărora spațiul a evoluat de la construcții de dimensiuni mari la spații compartimentate, cu diverse destinații prevăzute cu o rețea de canale de aducțiune și de scurgere a apei (Fig.2). În partea estică a suprafeței cercetate, în secțiunile N1-O1 a fost identificată o încăpere, delimitată pe laturile de vest și nord ale sale de ziduri (Fig. 3). La nivelul elevației, zidul nordic identificat inclusiv în secțiunea M3/2023, orientat V-E, susține baze de stâlpi, încăperea fiind deci compartimentată pe travee. În dărâmătura din această zonă și din profilul estic au fost recuperate mai multe fragmente de ogive gotice târzii. Încăperea avea podea de cărămidă, putând fi identificate două niveluri de călcare. Podeaua a fost distrusă spre nord în urma unor intervenții ulterioare. Ultimelor faze constructive îi aparține și o clădire dreptunghiulară, cu un contrafort pe colțul de sud-vest (Fig. 4). Acesta ar putea fi un turn, ridicat în secolul al XVI-lea, în momentul în care mănăstirea a fost transformată în fortăreață. El suprapune o structură mai veche, de cărămidă, care dispunea în partea ei sudică de o zonă de gătit, acoperită cu multă funingine și fragmente ceramice și oase de animale (Fig. 5). În secțiunea N3/2023 a fost continuarea acestei structuri, sub forma unui cuptor cu o cupolă din cărămidă și gură de alimentare, suprapus de turnul datat în secolul al XVI-lea (Fig. 6). Se poate observa că terenul a fost mult înălțat în această zonă, față de nivelul de călcare al spațiilor mai timpurii, fundația superficială a turnului suprapunând structura mai sus amintită (Fig. 7). A fost descoperit nivelul primei etape de construire a clădirilor mănăstirii, atât în secțiunile N1/2023 și O1/2023, cât și în secțiunile N3/2023 și M3/2023. De asemenea, în secțiunile N2/2023, N3/2023 și O2/2023 a fost găsită o rețea de canale de aducțiune și de scurgere a apei, unele cu direcția nord - sud-est, altele cu direcția vest-est (Fig. 8). O gură de scurgere a fost amenajată în zidul orientat N-S, ea funcționând în primele etape, când la nordul zidului nu exista încă încăperea cu boltă pe ogive (Fig. 9). Canalele aflate la o adâncime mai mică, imediat sub nivelul de călcare, ar putea fi parte a sistemului de încălzire de tipul hipocaustului, așa cum sugerează și un fragment de lespede de piatră cu orificiu circular descoperit în această zonă. La limita dintre secțiunile M2 și M3 se observă punctul de îmbinare dintre construcția cu contrafort și un zid orientat E-V, capătul nordic al zidului vestic al acesteia prezentându-se sub forma unui negativ de zid în urma extragerii materialului de construcție în epoca modernă (Fig. 10). Zidul de care se atașează ar putea fi parte a porticului curții, la nord de acesta fiind

descoperit un al doilea zid dispus paralel cu el, dar și unul perpendicular. Zidurile din secțiunea M3/2023 suprapun o locuință cu cuptor, care avea podea din lut, și care se datează în secolele XI-XII (Fig. 11). Pe podeaua acesteia au fost găsite fragmente de căldări din lut. O locuință cu cuptor similară a mai fost descoperită în anul 2016, în secțiunea C1[2]. Avem astfel de-a face cu faza de locuire a așezării existente înainte de înființarea mănăstirii cisterciene de la Igrăș în anul 1179[3]. În ceea ce privește descoperirile de artefacte, menționăm în primul rând cantitatea însemnată de ceramică din secolele XIII-XV, dintre care se remarcă vasele pentru gătit de import austriece, prevăzute cu semne de olar. Au fost înregistrate și fragmente arhitecturale din piatră, provenite de la ancadramente de uși și de ferestre, ogive și piese de paviment. Obiectele de metal sunt mai puține: câteva monede și diverse obiecte de uz gospodăresc. Sporadic, în straturile de deasupra solului steril în secțiunile N1/2023 și O1/2023, au apărut fragmente ceramice din epoca bronzului, astfel că locuirea în această epocă a fost evidențiată și în această parte de sud-est a sitului arheologic. Așadar, stratigrafia generală din zona bisericii cisterciene se verifică și în partea de sud a corpului mănăstiresc. Fiind vorba despre o primă campanie de cercetare în această zonă a anexelor mănăstirești, deocamdată nu putem propune o evoluție cronologică și planimetrică precisă a acestor spații. Cercetările care se vor desfășura în viitor vor avea menirea de a oferi mai multe indicii cu privire la destinația încăperilor și la datarea fazelor constructive ale acestora, precum și pentru completarea planului rețelei de gospodărire a apei în cadrul ansamblului mănăstiresc.

Note

- Gaud, Leroux-Dhuys, 2013, p. 39.
- Tănase et al., 2017, p. 67.
- Bácsatyai, 2015, p. 267.

Informații suplimentare online

[Raportul 7088 din cronică.cimec.ro](http://raportul7088.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
